

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Тичини Ірини Вікторівни «Організаційно-педагогічні засади підготовки військових фахівців в Україні у 1920-1940 рр.», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта» за спеціальністю 011 «Науки про освіту»

Актуальність теми дисертації зумовлена сучасними соціальними, економічними, військово-політичними трансформаціями українського суспільства, що перебуває у стані бойових дій на Сході України та анексії Криму, які є невід'ємною політичною й територіальною складовою нашої країни. На державному рівні, а також у наукових колах важливим визнається врахування військово-педагогічної спадщини минулого, про що йдеться в Законі України «Про вищу освіту» (2014), Воєнній доктрині України (2015), наказах МОУ (Міністерство оборони України) від 27.05.2015 р. № 240 «Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади», від 20.07.2015 р. № 346 «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України» та інших нормативних документах.

Мета і завдання військової професійної освіти України безпосередньо залежать від геополітичного становища держави, участі її військовослужбовців у локальних збройних конфліктах, а сучасні події ставлять низку вимог до підготовки офіцерів Збройних Сил. Зазначене зумовлене необхідністю врахування особливостей становлення, розвитку, реформування військової освіти на території України у міжвоєнний період з огляду на те, що наша держава має досвід подібних військово-політичних перетворень, які стають передумовами для реорганізації системи підготовки військових фахівців та пошуку нових підходів до її вдосконалення.

Використання надбань минулого дасть можливість військовій освіті й науці підвищити інноваційний потенціал, інтегруватися в європейський і

світовий військово-освітній і правовий простір, підвищити компетентність, кваліфікацію і професіоналізм військових фахівців, забезпечити інтелектуальний розвиток, загальну й військово-професійну культуру, здатність з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо національної безпеки й оборони Вітчизни, створити умови для неперервного підвищення рівня знань, практичних навичок військових фахівців, їх творчого розвитку та самореалізації.

Вивчення історико-педагогічного досвіду України у визначеному напрямі дозволяє не лише виявити й обґрунтувати провідні тенденції, а й визначити адекватні сучасним реаліям перспективи розвитку системи підготовки курсантів у військових навчальних закладах України, що сприяє підвищенню ефективності реформування військової освіти загалом. Подальше всебічне дослідження проблематики має важливе наукове значення, оскільки з'ясовує чинники й передумови формування і розбудови системи підготовки військових фахівців РСЧА (Робітничо-селянської Червоної армії) у 1920-х рр., що підтверджує самотність українських військових й освітніх традицій, сприяє всебічному вивченню історії військової освіти в Україні, спростовує усталені стереотипи в історичній науці щодо оцінки досліджуваних процесів.

Проблему військової освіти передвоєнних десятиліть досліджували: українські військові історики, роботи яких присвячені аналізу розбудови військових формувань України (О. Бондарь, В. В'ятрович, Л. Гриневич, В. Гриневич, Я. Тинченко та ін.); зарубіжні науковці, які аналізували розвиток системи військової освіти в навчальних закладах Робітничо-селянської Червоної армії та органів ОДПУ (Об'єднаного державного політичного управління) – НКВС (Народного комісаріату внутрішніх справ) СРСР (Союзу Радянських Соціалістичних Республік) (А. Каменєв, І. Бондаренко, Д. Шумов, А. Лушніков та ін.); вітчизняні педагоги-історики, що розглядали проблеми професійної підготовки військових фахівців в

Україні та СРСР (М. Нещадим, В. Ягупов, Ю. Приходько, К. Пронтенко та ін.).

Розглядаючи проблеми національного військового будівництва України, дослідники (О. Бондарь, В. В'ятрович, Л. Гриневич, В. Гриневич, Я. Тинченко, Я. Дашкевич, Д. Архирейський, І. Богінська, С. Головань) побічно висвітлювали питання формування військових навчальних закладів та підготовки військових фахівців окресленого періоду. Проте до сьогодні дослідження організаційно-педагогічних умов підготовки військових фахівців в Україні у 1920-1940 рр. не було предметом окремого наукового розгляду вітчизняними науковцями.

З огляду на вищевикладене, дослідження Тичини Ірини Вікторівни «Організаційно-педагогічні засади підготовки військових фахівців в Україні у 1920-1940 рр.» є актуальним, має теоретичне і практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане відповідно до комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка «Становлення та розвиток освіти та виховання в різні історичні періоди» (державний реєстраційний номер 0110U002112). Тема дисертації затверджена вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 11 від 29.12.2019 р.).

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. Аналіз представленого до захисту наукового дослідження та публікацій свідчить про наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Структура дисертації ретельно продумана, логічно побудована й складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, списку використаних джерел і додатків, у яких представлено документи з архівних установ України та відомості, що стосуються організації підготовки військових фахівців, тощо. Зважаючи на це, можна констатувати, що достовірність отриманих висновків і обґрунтованість запропонованих рекомендацій

визначається правильно обраними методологічними підходами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість і якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

Ступінь новизни основних результатів дисертації. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації Тичини Ірини Вікторівни полягає в обґрунтуванні цілісного аналізу військової освіти та підготовки військових фахівців досліджуваного періоду, зокрема, представлено результати історіографічного аналізу наявної джерельної бази за хронологічним і формально-функціональним критерієм; обґрунтовано періодизацію підготовки військових фахівців у спеціалізованих навчальних закладах України у 1920-1940 рр., з'ясовано зміст, суперечності та тенденції означеного процесу на кожному з етапів, доведено їх вплив на загальні закономірності підготовки фахівців для тогочасної військової сфери; досліджено зміст, форми та специфіку підготовки військових фахівців у період політики «українізації» у 1924-1938 рр.; реконструйовано процес навчання кадрового складу збройних сил в окреслений дослідженням період як суспільно детермінований, що визначає нове педагогічне знання про соціально-інституційні, політичні та економічні його детермінанти; обґрунтовано особливості функціонування Військово-господарської академії РСЧА в м. Харкові як єдиного вищого військового навчального закладу на території тогочасної України (1935-1941); до наукового обігу введено нові та маловідомі історичні джерела (76 архівних документів). Удосконалено історико-педагогічні знання про зміст, форми, методи та організаційно-педагогічні засади підготовки військових фахівців у міжвоєнний період. Подальшого розвитку набули уявлення про зміст, форми й методи підготовки військових фахівців у навчальних закладах різного рівня.

Практична цінність результатів дослідження. Обґрунтовані положення можуть бути використані у процесі написання монографій і статей, узагальнюючих наукових праць з історії педагогіки, військової

історії України. Окрім того, висновки й джерельна база проведеного дослідження можуть бути використані науковцями у процесі здійснення історико-педагогічних розвідок, викладачами закладів вищої освіти під час написання підручників, розробки лекційних курсів і спецкурсів, військовими фахівцями – для розробки програм військових освітніх реформ і нормативних документів, що регламентують професійне навчання і виховання офіцерського складу Збройних Сил України.

Матеріали дослідження Тичини Ірини Вікторівни відображено у розділі «Технології та зміст підготовки військових фахівців України у 1920-1940 рр.» колективної наукової праці: Сейко Н., ред., 2018. *Сучасні соціальні технології в освіті*: колективна монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Основні положення й результати дисертації викладено в 21 науковій публікації (20 одноосібних), з них – 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в зарубіжному науковому періодичному виданні, 1 монографія (колективна), 12 статей і доповідей на наукових конференціях, у збірниках наукових праць.

Апробація основних результатів дослідження. Теоретичні положення й основні результати дослідження були оприлюднені на науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «The Importance of the Workers' and Peasants' Red Army Military Reform of 1923-1928 Years for Education of Military Specialists» (ПАР, 2015), «Організація навчально-виховного процесу в Українській кінній школі імені т. Будьонного (1920-1933 рр.)» (Київ, 2016), «Підготовка військових фахівців РСЧА на території України наприкінці 1930-х років» (Київ, 2016), «Організація підготовки військових фахівців на території України 1920-1940-х рр. ХХ століття» (Львів, 2016), «Підготовка військових фахівців України 1920-х років ХХ століття як складова системи безпеки» (Львів, 2016), «Організаційно-педагогічні умови підготовки військових фахівців в Україні (1920-1940 рр.)» (Житомир, 2016), «Впровадження лабораторного методу навчання у військові навчальні

заклади України у 1920-х роках» (Одеса, 2017), «Розвиток педології та її роль у організації підготовки військових фахівців в Україні (1920-ті роки)» (Чернівці, 2017), Концептуальні аспекти підготовки військових фахівців в Україні на сучасному етапі (Конін – Ужгород – Дрогобич, 2018); «Вплив періоду індустріалізації на підготовку військових фахівців в Україні у міжвоєнний період» (Воломін, Польща, 2018), «Institutional Approach to the Periodization of the Military Specialists Training on the Territory of Ukraine in the Interwar Period II» (Литва, 2019); *всеукраїнських*: «Військово-патріотична підготовка як складова системи національного виховання в Україні у 1920-1940 роках» (Житомир, 2016), «Вплив політики українізації на підготовку військових фахівців в Україні (1924-1938 рр.)» (Житомир, 2017); *науково-методологічних семінарах* кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (2014-2017 рр.).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладання. Дисертацію написано чіткою мовою, структура дисертації відповідає логіці здійсненого авторкою дослідження. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступний для сприйняття. Зміст, структура, оформлення та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167). Стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності. Дисертаційну роботу було перевірено з допомогою веб-ресурсу Unіcheck у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Результати перевірки показали наявність 7,01% запозичень (довідка № 1/268 від 17.02.2021 р.).

Висновок. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати наукового дослідження, а також враховуючи результати фахового семінару (18.02.2021 р., протокол № 1), вважаємо, що:

1. Дисертація Тичини Ірини Вікторівни «Організаційно-педагогічні засади підготовки військових фахівців в Україні у 1920-1940 рр.» відповідає спеціальності 011 «Науки про освіту» галузі знань 01 «Освіта».

2. Тичиною Іриною Вікторівною опубліковано за темою дисертації 21 наукову працю, з них 9 розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пп. 9,11,12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

3. Дисертація Тичини Ірини Вікторівни «Організаційно-педагогічні засади підготовки військових фахівців в Україні у 1920-1940 рр.», подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167) і рекомендується для подання до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, професійної
освіти та управління освітніми закладами
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Нінель СИДОРЧУК

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, професійної
освіти та управління освітніми закладами
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Інеса НОВІЦЬКА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

